

Beskrivning av näringslivet i Vadstena kommun 2010–2022

Region
Östergötland

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

1. Inledning.....	3
1.1. Avgränsningar	3
1.2. Datakällor	4
1.3. Förklaringar av begrepp	5
1.4. Rapportens disposition	6
2. Tema 1. Företagande och näringsliv	7
3. Tema 2. Utveckling i branscher	10
4. Tema 3. Arbetsmarknad och sysselsättning	12
5. Tema 4. Företagsklimat	15
6. Sammanfattande analys.....	16

1. Inledning

På uppdrag av Region Östergötland har WSP tagit fram en rapportserie med fokus på näringslivets utveckling i Östergötlands län. Varje kommun, samt länet i sin helhet, presenteras i en enskild rapport med fokus på den specifika kommunen. Följande rapport redovisar näringslivets utveckling i Vadstena kommun från 2010 och framåt.

Rapporterna som tas fram inom ramen för uppdraget har till huvudsakligt syfte att ge en väl underbyggd och faktabaserad bild av tillståndet i det regionala näringslivet. Tyngdpunkten för rapporterna ligger därmed på det beskrivande, snarare än det analytiska. Givet detta har vi valt att – i dialog med uppdragsgivaren – inte låta rapporten rymma analyser eller slutsatser utan främst redovisa data och statistik. Ambitionen är att rapporten, och de tillhörande interaktiva dataunderlagen, ska kunna fungera som ett bra avstamp för diskussion och fördjupade analyser kring specifika områden. Vid WSP har Pär Lindquist, Jonas Börjesson och Manne Ölfvingsson ansvarat för rapporten.

1.1. Avgränsningar

Den valda strukturen med fem block samt de variabler som ingår har tagits fram i nära dialog med Region Östergötlands projektgrupp. Urvalet har utgått från en tanke om att spegla olika perspektiv av länets näringsliv samt ge en översiktlig bild av länets utveckling de senaste 10 åren. En bärande tanke för strukturen – samt för den digitala diagramportal som tagits fram – är att den ska kunna uppdateras löpande i takt med att statistiken uppdateras. För att möjliggöra detta har urvalet av data gjorts utifrån tre principer:

- De valda indikatorerna ska bygga på statistik från offentliga datakällor, som uppdateras regelbundet.
- Införskaffandet av statistiken ska vara förenat med en låg kostnad.
- Datakällor och beräkningsmetoder ska vara transparenta och tydligt beskrivna. Region Östergötland ska själva kunna uppdatera rapporterna.

Ovanstående har inte inneburit några avgörande begränsningar men bör finnas med i läsningen och tolkningen av rapporten.

1.2. Datakällor

Den statistik som använts har hämtats från offentliga datakällor. I första hand från Statistiska Centralbyrån (SCB) med vissa kompletteringar från Myndigheten för Tillväxtanalys, Tillväxtverket samt Bolagsverket. Tabellen nedan summerar de indikatorer som ingår, datakälla samt aktualitet.

Tabell 1. Datakällor

Variabel	Datakälla	Tidsperiod
Operativa företagsledare	Tillväxtverket	2010–2020
Antal företag efter företagsform	Bolagsverket	2010–2022
Antal varuexporterande företag	Tillväxtverket	2010–2021
BRP	SCB via Raps-RIS	2010–2020
Dagbefolkning	SCB via Raps-RIS	2010–2021
Försäljningsindex	Handeln i Sverige Handelsfakta)	2010–2021
Förvärvsarbetande nattbefolkning	SCB via Raps-RIS	2010–2021
Förvärvsgrad	SCB via Raps-RIS	2010–2021
Lönesumma	SCB via Raps-RIS	2011–2021
Nettoomsättning	Företagens ekonomi (SCB)	2010–2021
Nystartade företag	Tillväxtverket	2010–2021
Sysselsatta efter bransch	SCB via Raps-RIS	2010–2021
Sysselsatta efter sektor	SCB via Raps-RIS	2010–2021
Tjänsteexport	Tillväxtverket	2016–2021
Varuexport	Tillväxtverket	2016–2021
Vinstmarginal	Företagens ekonomi (SCB)	2010–2021
Öppet arbetslösa 6 eller 12 månader	Arbetsförmedlingen	2012–2022

1.3. Förklaringar av begrepp

BRP - Bruttoregionalprodukten, BRP, är den regionala motsvarigheten till BNP mätt från produktionssidan, det vill säga värdet av all produktion av varor och tjänster i en region. Alla regioners BRP summerar upp till BNP. BRP mäts alltid i löpande priser.

Sysselsättning - Sysselsättning är det statistiska begreppet för antalet människor i arbete. I denna rapport baseras sysselsättningen på Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) enligt SCB. Från 2019 har metodiken för att sammanställa sysselsättningen förändrats. De månatliga arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI) har ersatt de årliga kontrolluppgifterna (KU) och förvärvsarbetande klassificeras numera efter utbetald lön i november.

Förvärvsarbetande dagbefolkning - Utgörs av de sysselsatta som har sin arbetsplats/anställning i regionen.

Förvärvsarbetande nattbefolkning - Utgörs av samtliga bosatta i en region som är sysselsatta oavsett var deras arbetsplats/anställning är lokaliserad.

Förvärvsgrad - Den andelen av befolkningen i arbetsför ålder (i denna rapport 20-64 år) som är förvärvsarbetande.

Lönesumma - Lönesumman utgör summan av bruttolöner som betalats till arbetstagaren utan anställningsoptioner.

Företagskonkurser- Statistiken täcker företagskonkurser, det vill säga konkurs av ett bolag i någon form, inklusive enskilda näringsidkare. Om antalet konkurser är färre än 3 redovisas inte statistiken på grund av statistiksekretess.

Utländska företag -Ett företag/arbetsställe definieras som utländskt om mer än hälften av aktiernas röstvärde innehas av utländska ägare. Det gör även företag/arbetsställen som tillhör en koncern i Sverige vars koncernmoder inte är svensk. Är företaget/arbetsstället ägt i flera led är det den yttersta ägaren, det vill säga det moderbolag som i sin tur inte svenskt.

Indexering - För ett antal av variablerna har vi indexerat värden för att tydliggöra förändringen över tid. År 2010 har då satts som basår, med värde 100.

1.4. Rapportens disposition

Beskrivningen av näringslivet görs utifrån fem temaområden kring vilka även rapporten är strukturerad. Dessa är:

- Tema 1. Företagande och näringsliv
- Tema 2. Utveckling inom branscher och styrkeområden
- Tema 3. Arbetsmarknad och sysselsättning.
- Tema 4. Näringslivsklimat

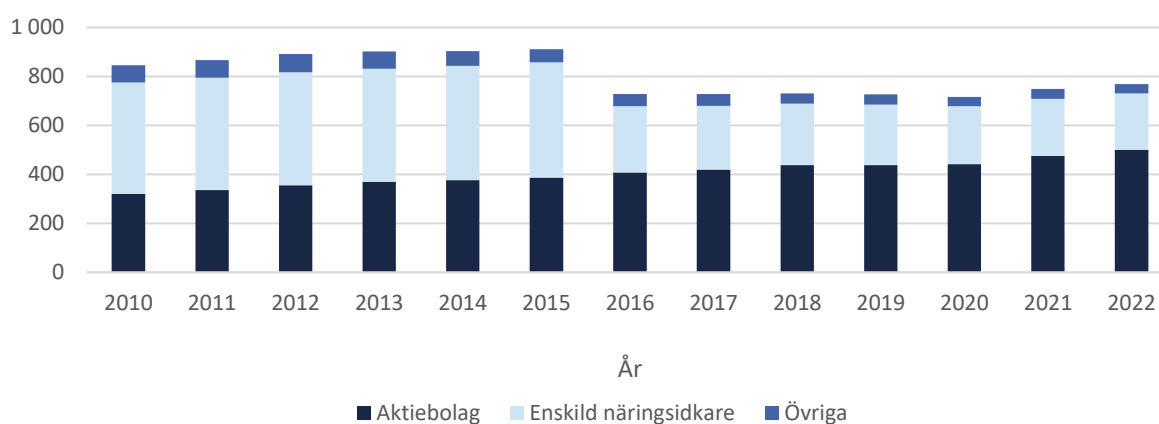
Rapporten avslutas med en kort sammanfattning.

2. Tema 1. Företagande och näringsliv

Antalet företag (samtliga företagsformer) uppgick år 2022 till 768 i Vadstena kommun. Framtill år 2015 utgjorde enskilda företag merparten av företagstocken. Från 2016 och framåt skedde en omläggning av statistiken där ett större antal företag bedömdes inaktiva, därefter utgör aktiebolag den vanligaste företagsformen.

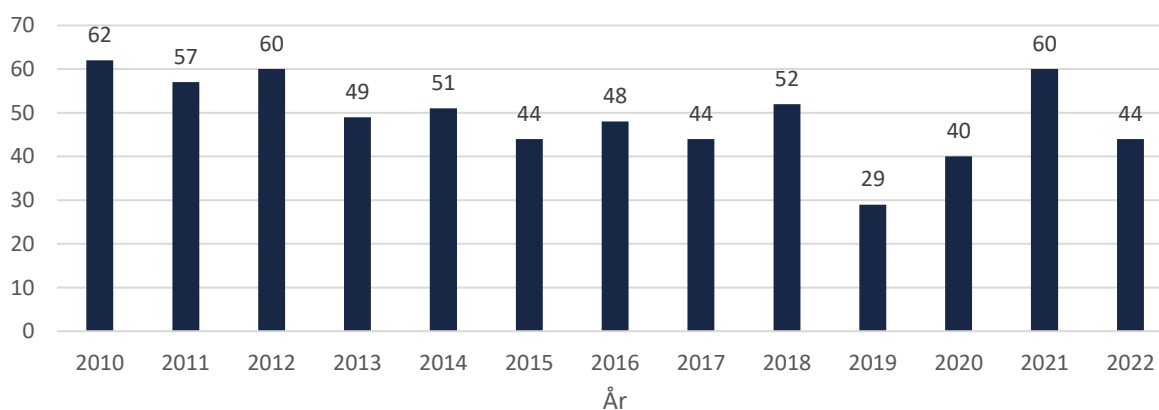
Antalet aktiebolag har sedan år 2016 ökat med nästan 100 i antal, samtidigt har antalet enskilda firmor och övriga företagsformer minskat med nästan 60 i antal.

Diagram 1. Antal företag efter företagsform 2010–2022. **Källa:** Bolagsverket

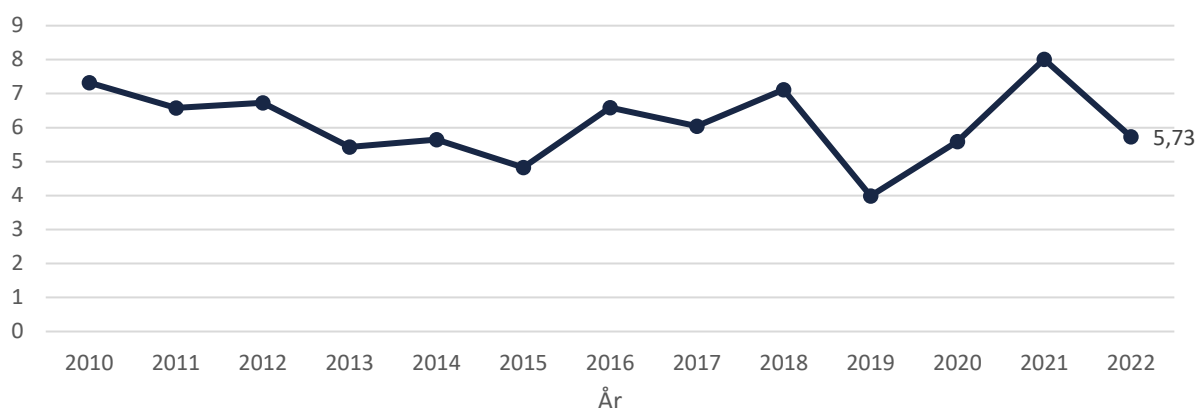
Antalet nystartade företag per år varierar mellan 29 som lägst och 62 som högst. Under år 2022 startades 44 företag i kommunen.

Diagram 2. Antal nystartade företag 2010–2022. **Källa:** Tillväxtanalys

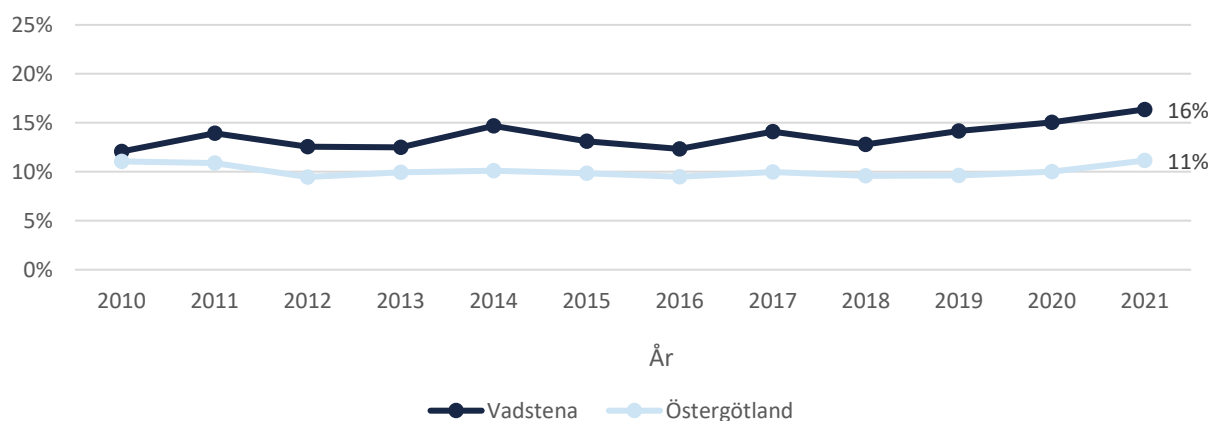
Ställs antalet nystartade företag i relation till antal befintliga företag har antalet nystartade företag per 100-befintliga företag utvecklats enligt nedanstående. Givet omläggningen i statistiken som beskrivs bör jämförelse mellan perioden före 2016 respektive efter göras med försiktighet.

Diagram 3. Antalet nystartade företag per 100 befintliga företag. **Källa:** Tillväxtanalys

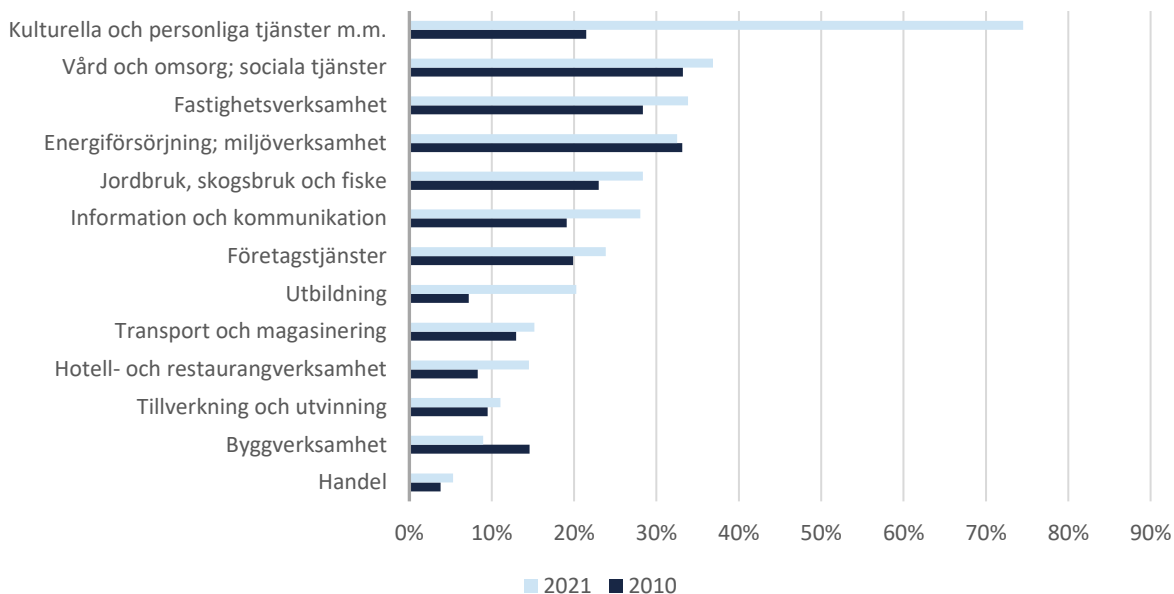
Diagrammet nedan visar den samlade vinstmarginalen för näringslivet i länet. Sedan år 2010 har vinstens andel av omsättningen ökat med drygt fyra procentenheter i kommunen. År 2021 uppgick vinstmarginalen till 16 procent, vilket är ungefär fem procentenheter högre än länets totala.

Diagram 4. Samlad vinstmarginal i näringslivet (%). **Källa:** SCB

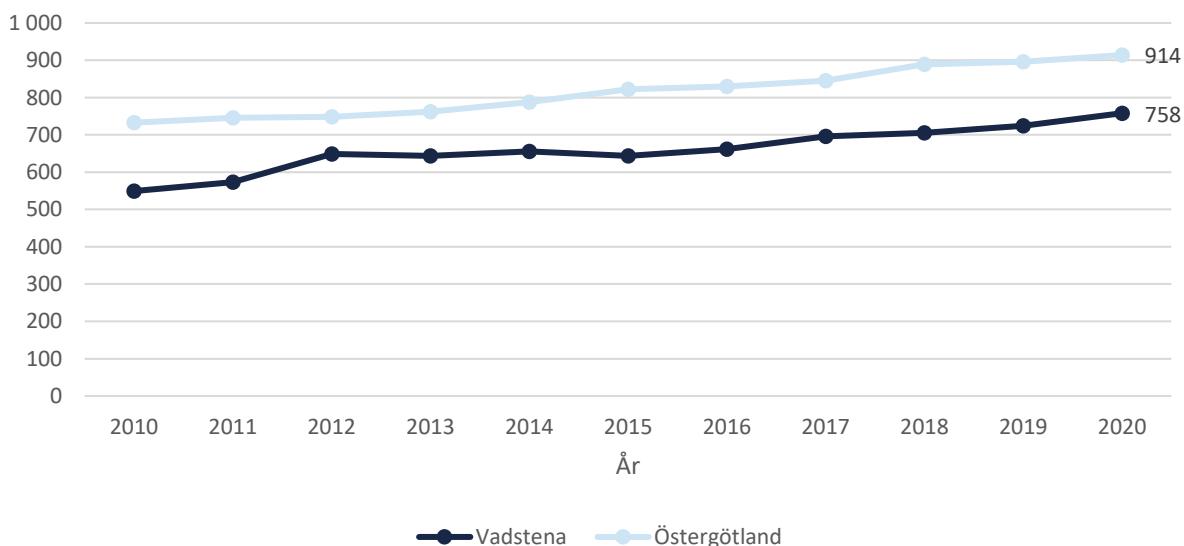
Vinstmarginalen varierar mellan kommunens branscher. Den ligger generellt högt bland mindre branscher såsom fastighetsverksamhet och kulturella och personliga tjänster. Men även branschaggregatet ”vård och omsorg; sociala tjänster” hamnar högt, vilket också är den största av branschgrupperna i kommunen. De lägsta nivåerna återfinns inom handeln och byggverksamhet.

Diagram 5. Vinstmarginal per bransch 2010 och 2021 Källa: SCB

De sysselsattas bidrag till det samlade förädlingsvärdet (mätt som bruttoregionprodukt) uppgick år 2020 totalt till 2 345 mnsek. Tillskillnad från länet i sin helhet som har sett en kontinuerlig ökning har Vadstenas BRP både minskat och ökat under perioden, totalt sedan 2010 har det ökat från 549 till 758 tkr per sysselsatt.

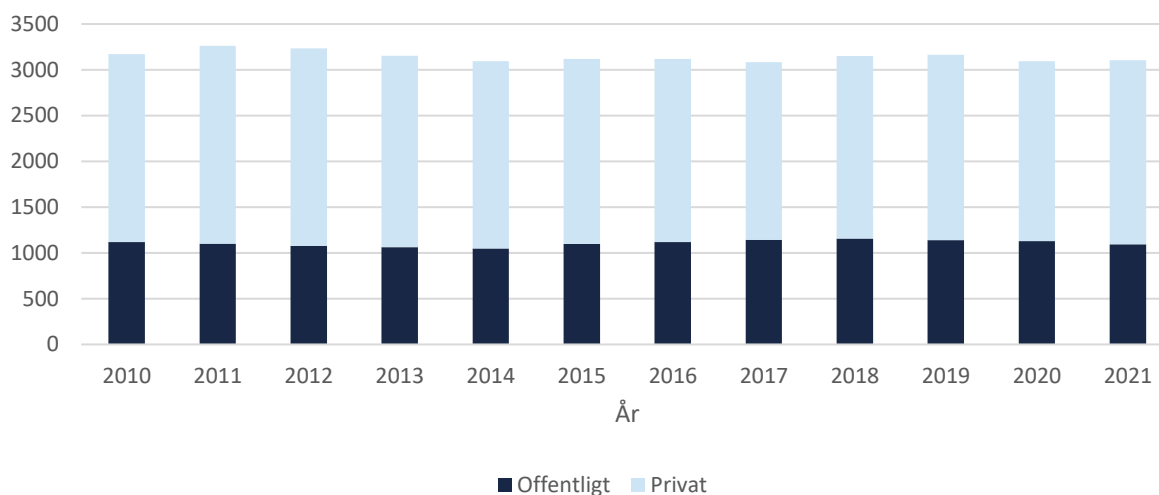
Diagram 6. BRP per dagbefolkning (tkr, löpande priser). Källa: SCB

3. Tema 2. Utveckling i branscher

År 2021 arbetade nästan två tredjedelar (65 procent) av dagbefolkningen inom privat sektor, vilket är en oförändrad andel sedan 2010.

Diagram 7. Dagbefolkning fördelat efter sektor. **Källa:** SCB RAMS

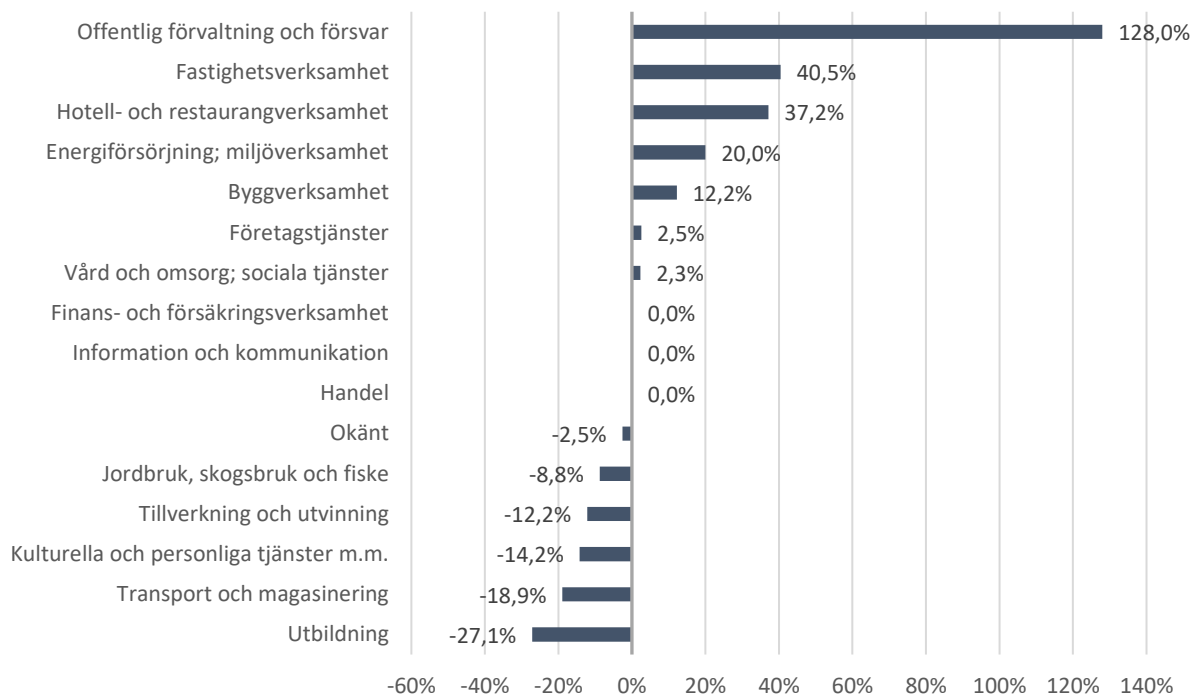
De två största branschgrupperingarna i Vadstena kommun svarar för nästan hälften av kommunens sysselsatta dagbefolkning. "Vård och omsorg; sociala tjänster" svarar för 23 procent av sysselsättningen och tillverkningsindustrin svarar för 22 procent. "Information och kommunikation" samt "energiförsörjning; miljöverksamhet" är två exempel på branscher med tydlig underrepresentation i kommunen. Exempelvis är det mer än åtta gånger så vanligt att jobba inom branschgruppen "Information i kommunikation" i länet generellt jämfört med Vadstena.

Tabell 2. Sysselsättning per bransch, som andel av dagbefolkning (%). **Källa:** SCB RAMS

Bransch	Vadstena	Östergötlands län
G01 jordbruk, skogsbruk och fiske	4,7%	2,1 %
G02 tillverkning och utvinning	21,6%	13,2 %
G03 energiförsörjning; miljöverksamhet	0,4%	1,1 %
G04 byggverksamhet	4,7%	6,8 %
G05 handel	6,0%	9,4 %
G06 transport och magasinering	1,9%	4,4 %
G07 hotell- och restaurangverksamhet	6,5%	3,3 %
G08 information och kommunikation	0,4%	3,9 %
G09 finans- och försäkringsverksamhet	0,7%	0,9 %
G10 fastighetsverksamhet	1,9%	1,8 %
G11 företagstjänster	3,9%	12,7 %
G12 offentlig förvaltning och försvar	3,7%	6,3 %
G13 utbildning	7,8%	10,5 %
G14 vård och omsorg; sociala tjänster	22,7%	17,4 %
G15 kulturella och personliga tjänster m.m.	4,5%	3,9 %
G99 okänt	8,6%	2,2 %

Offentlig förvaltning och försvar är den branschgrupp, avseende sysselsatta, som har växt procentuellt mest i kommunen sedan år 2010 med 28 procent. Utbildning har procentuellt minskat mest med 27 procent.

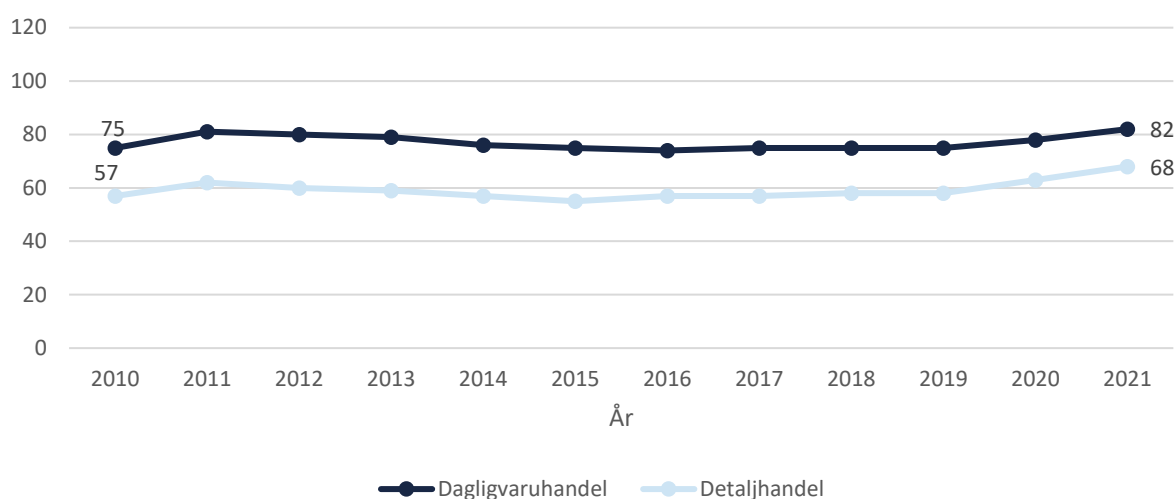
Diagram 8. Växande och krympande branscher 2010–2022. **Källa:** SCB RAMS

Försäljningsindex för detaljhandel och dagligvaruhandel: Faktisk omsättning dividerat med försäljningsunderlaget i kommunen/länet. Riket = 100. Ett värde över 100 indikerar ett inflöde av handel, under 100 indikerar ett utflöde av handel¹. Kommunens försäljningsindex, både avseende dagligvaru- och detaljhandel, har sedan 2010 konstant legat under 100. År 2021 var försäljningsindex för dagligvaruhandel 82 vilket indikerar ett större utflöde av handel gentemot inflöde. Skillnaden är ännu större avseende detaljhandel med ett index på 68.

¹ Källa: Handeln i Sverige

Diagram 9. Handelsindex 2010–2021. **Källa:** HUI

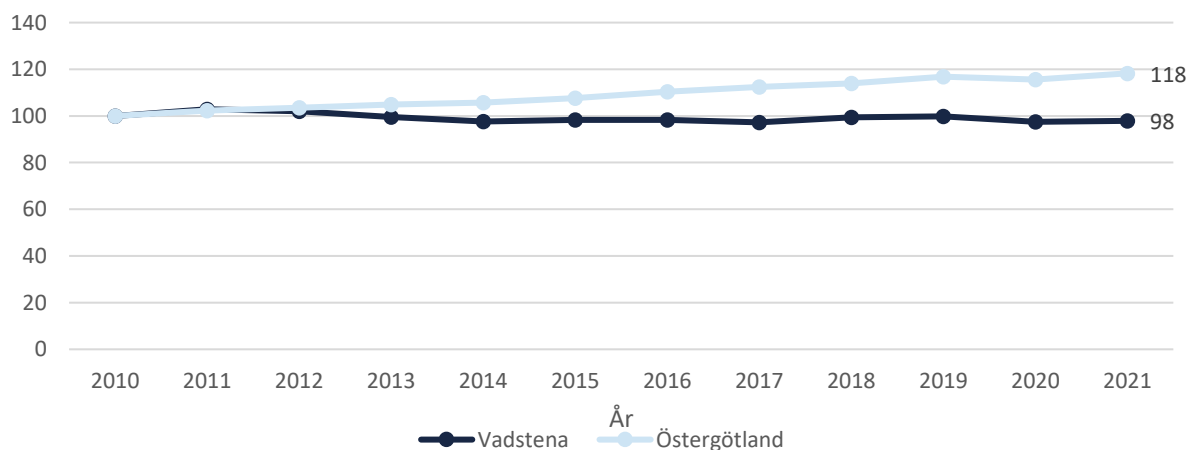

4. Tema 3. Arbetsmarknad och sysselsättning

Antalet sysselsatta uppgick år 2021 till 3 103 personer i Vadstena kommun. Sedan 2010 har den minskat med två procent jämfört med länet i sin helhet som har växt med 18 procent.

Diagrammet nedan visar den relativa utvecklingen för Vadstena och länet.

Diagram 10. Utveckling av dagbefolkning 2010–2021. (indexerat; år 2010 = 100). **Källa:** SCB RAMS

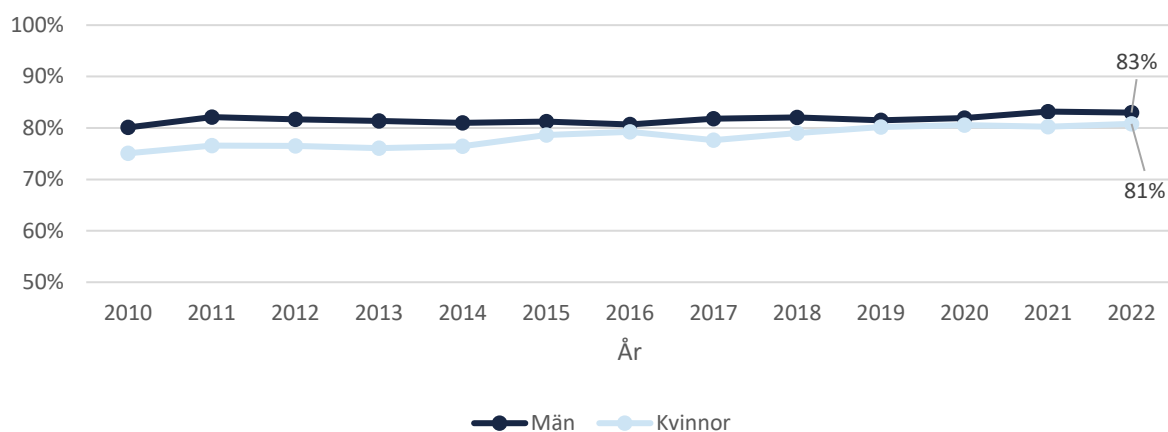
Förvärvsgraden i kommunen – det vill säga andelen av befolkningen i åldern 20–64 år som är förvärvsarbetande uppgick 2022 till 82 procent. Antalet öppet arbetslösa individer uppgick år 2022 till ungefär 150 – av dessa var drygt 60 långtidsarbetslösa (öppet arbetslösa i längre än 12 månader)

Tabell 3. Arbetsmarknad och sysselsättning. **Källa:** SCB och Arbetsförmedlingen

Data	Vadstena	Östergötlands län
Förvärvsgrad (2022)	82 %	80 %
Öppen arbetslöshet (kort: årsmedeltal)	94	10 691
Öppen arbetslöshet (lång årsmedeltal)	63	8 052

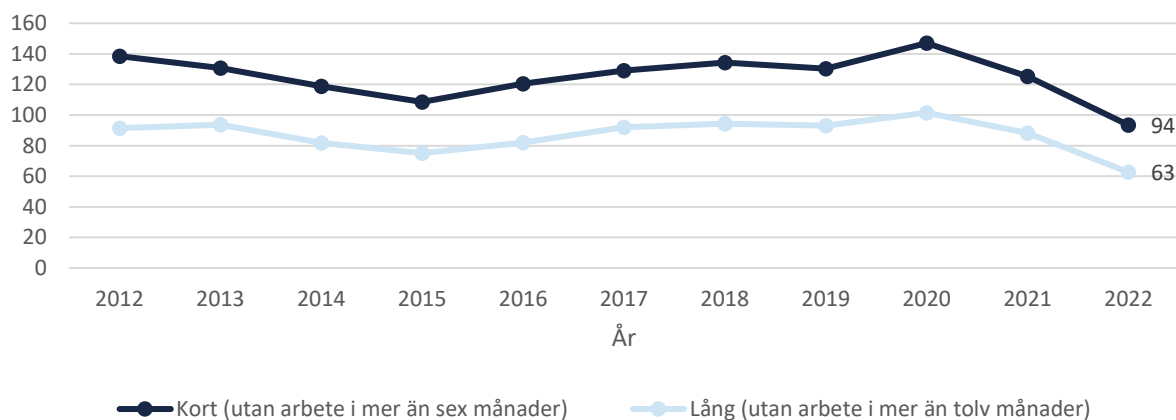
Sedan 2010 har förvärvsgraden ökat med fyra procentenheter, samtidigt som skillnaden i förvärvsgrad mellan kvinnor och män har minskat med tre procentenheter. Utvecklingen redovisas i diagrammet nedan.

Diagram 11. Utveckling av förvärvsgrad 2010–2022 fördelat efter kön. **Källa:** SCB RAMS

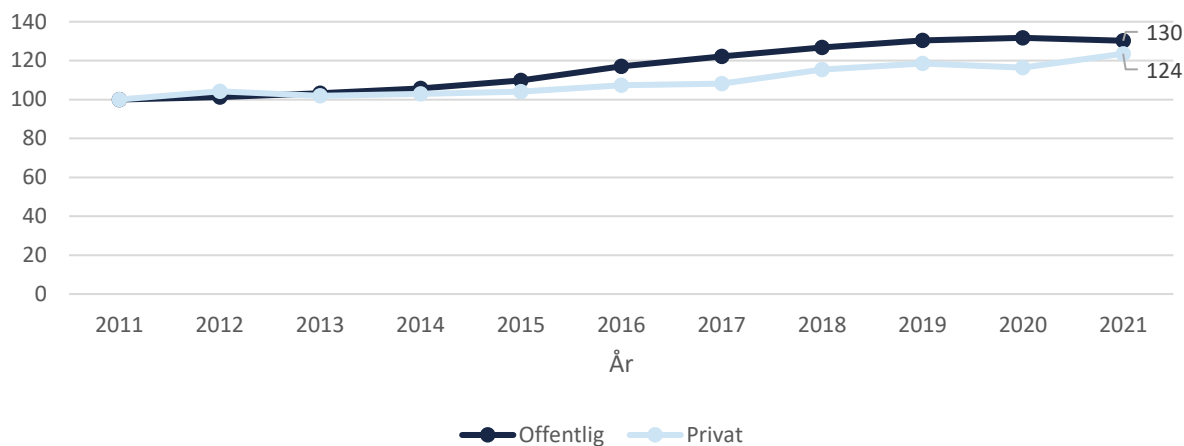
Antalet öppet arbetslösa (mätt som årsmedeltal) var som lägst i Vadstena år 2022.

Diagram 12. Öppet arbetslösa 2012–2022. **Källa:** Arbetsförmedlingen

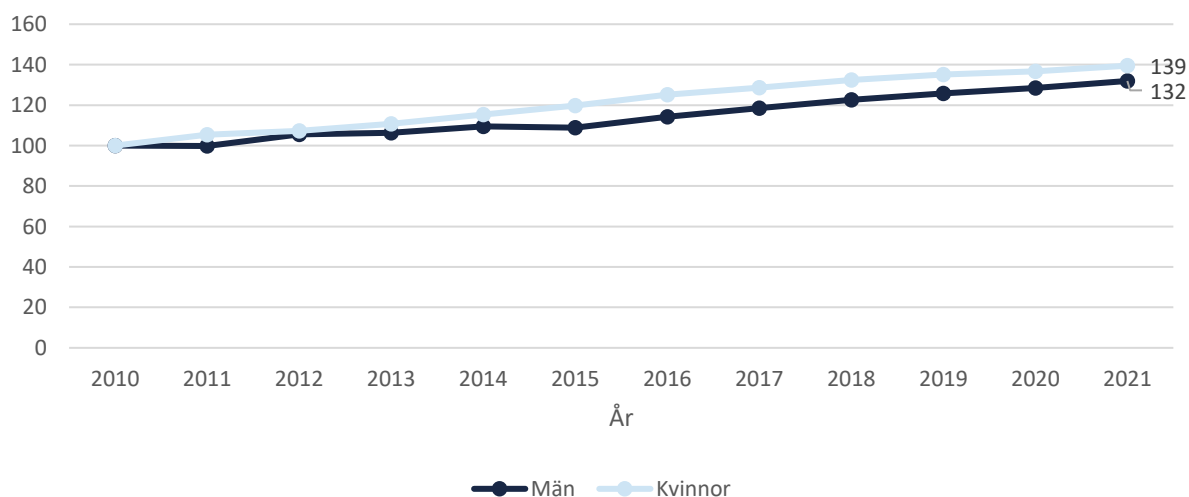
Den samlade lönesumman har stigit med 26 procent sedan 2011. Störst ökning har skett inom offentlig sektor (30 procent) jämfört med privat sektor. Förhållandena visas i Diagram 13 nedan.

Diagram 13. Samlad lönesumma inom offentlig och privat sektor, 2011–2021 (indexerat; år 2011 = 100). **Källa:** SCB

Utvecklingstakten av lönesumman per dagbefolkning har varit starkare bland kvinnorna med en ökning på 39 procent, för män har den ökat med 32 procent. Samtidigt är det en skillnad mellan de båda grupperna, där män i snitt har 16 procent högre lönesumma än kvinnor (motsvarande skillnad år 2010 var 22 procent).

Diagram 14. Samlad lönesumma fördelat efter män och kvinnor, 2010–2021 (indexerat; år 2010 = 100). **Källa:** SCB

5. Tema 4. Företagsklimat

Det görs årligen ett antal olika typer av mätningar kopplat till förutsättningarna för att starta och driva företag. I tabellen nedan har vi samlat utfallet från fyra sådana mätningar, som sammanställs av olika aktörer på en relativt regelbunden basis. Det handlar om:

- Svenskt näringslivs mätningar av företagsklimatet i svenska kommuner, som baseras på enkätundersökning till ett urval av företag.
- Småföretagarnas riksförbunds Småföretagarindex som bygger på bearbetning av offentlig statistik.
- Sveriges kommuner och regioners (SKR) öppna data kring företagsklimat, som är en NKI-mätning som samlas in via en enkät till företag.
- WSP Sveriges årliga mätning Regionernas kamp som baseras på bearbetning av offentlig tillgänglig statistik.

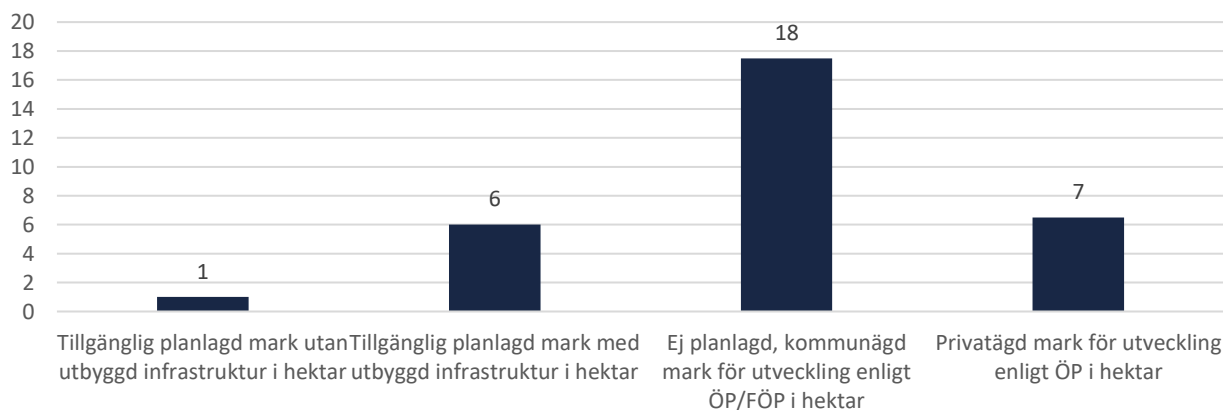
Undersökningarna baseras på olika mätmetoder och belyser olika perspektiv av företagsklimatet. De bör därför jämföras och tolkas med försiktighet. Tabellen nedan ställer samman kommunens utfall i respektive mätning vid det senaste tillfället samt vid föregående mätning i de fall data finns tillgänglig.

Tabell 4. Rankning och förändring i mätningar. **Källa:** sammanställning av WSP

	Svenskt näringsliv	Småföretagarindex	SKR	Regionernas kamp
Placering / värde	79	21	-	129
Förändring från förra mätningen	-5	13	-	-

Diagrammet nedan visar tillgången av tillgänglig mark för utveckling i länet. Det bygger på en sammanställning av underlag från kommunen.

Diagram 15. Tillgänglig mark (ha). **Källa:** Vadstena kommun

6. Sammanfattande analys

År 2022 hade Vadstena kommun 7 481 invånare vilket motsvarar ungefär två procent av länets totala befolkning. Befolkningen i kommunen har ökat med en (1) procent sedan år 2010 vilket är en betydligt svagare befolkningsökning jämfört med länet totalt på 10 procent.

2022 fanns det 768 företag i Vadstena. Per hundra invånare i kommunen finns det tio företag, motsvarande siffra för Östergötlands län samma år var åtta företag per hundra invånare.

Den samlade vinstmarginalen år 2021 bland företagen i Östergötlands län var 11 procent. Den samlade vinstmarginalen för företagen i Vadstena samma år var 16 procent. Företagandet i kommunen uppvisar därmed ett positivare resultat jämfört med länet som helhet.

Utvecklingen av sysselsatt dagbefolkning har varit betydligt svagare i kommunen jämfört med i länet. Sedan år 2010 har den minskat med två procent i kommunen jämfört med en ökning på 18 procent i länet.

De två största branschgrupperingarna i Vadstena kommun svarar för nästan hälften av kommunens sysselsatta dagbefolkning. "Vård och omsorg; sociala tjänster" svarar för 23 procent av sysselsättningen och tillverkningsindustrin svarar för 22 procent. "Information och kommunikation" samt "energiförsörjning; miljöverksamhet" är två exempel på branscher med tydlig underrepresentation i kommunen. Exempelvis är det mer än åtta gånger så vanligt att jobba inom branschgruppen "Information i kommunikation" i länet generellt jämfört med Vadstena.

Offentlig förvaltning och försvar är den branschgrupp, avseende sysselsatta, som har växt procentuellt mest i kommunen sedan år 2010 med 28 procent. Utbildning har procentuellt minskat mest med 27 procent.

Bruttoregionprodukt (BRP) är den regionala motsvarigheten till BNP. BRP är värdet av all produktion av varor och tjänster i en region. Kommunens BRP 2020 var 2 345 mnkr, vilket motsvarar 1,2 procent av hela länets BRP.

Sammanfattningsvis framstår Vadstena kommun som en kommun vars befolkningsutveckling inte är tillräckligt stark för att driva på näringslivsutvecklingen i kommunen. Utifrån ett länsperspektiv är Vadstena en liten kommun. Kommun svarar för två procent av länets totala befolkning samtidigt som andelen av värdet på de varor och tjänster som produceras i kommunen uppgår till ungefär 1,2 procent.